

BRANDFARLIGA VAROR

Kontroll av gasolcisterner

Denna information riktar sig till för dig som ska handlägga tillstånds- eller tillsynsärenden för gasolanläggningar med cisterner.

Dokumentet innehåller exempel på checklistor för kontroll av gasolanläggningar med cisterner samt vägledning för utformningen av tillståndsbeslut. MSB vill dock påpeka att myndigheterna i enskilda fall kan träffa på anläggningar där kontrollistorna inte är tillräckliga.

Med kontroll av gasolanläggningar avses i denna information:

- kontroll vid granskning av tillståndsärende
- kontroll vid avsyning
- kontroll vid tillsyn

Om en gasolanläggning hanterar andra brandfarliga varor är det viktigt att kontrollen vid tillstånd, avsyning och tillsyn också omfattar dessa. Kontrollistorna i detta dokument omfattar dock endast gasolanläggningen.

Tillståndsansökan

Följande punkter visar vad kommunen vanligen kan behöva för sin granskning av ett tillståndsärende. Det är en fördel om sökanden samråder med myndigheterna om lokalisering redan innan tillståndsansökan lämnas in.

a) Karta som visar anläggningsområdet, där följande framgår:

- byggnader,
- cisterner,
- ledningsdragning,
- lossningsplatser,
- interna körvägar,
- parkeringsplatser, samt
- omgivande bebyggelse, industrier och vägar.

Det är viktigt att avstånd kan utläsas, t.ex. från skalangivelse. Vid behov används topografisk karta.

- b) Ritningar över byggnader där brandfarliga varor ska hanteras, där följande framgår:
- dess yttre utformning (fasadritning),
 - dess funktion och rummens funktioner,
 - uppgifter om utrymningsvägar, brandcellsindelning och brandteknisk klass, samt
 - ventilationens utformning, till- och frånluftdonens placering, luftomsättning och vid behov tryckförhållanden.
- c) Processbeskrivning av den planerade verksamheten.
- d) Sammanställda driftsättnings-, drift- och underhållsinstruktioner (detta kan redovisas vid senare tillfälle, t.ex. vid avsyning).
- e) Sammanställning av uppgifter (inkl. volymer) om gasol och andra brandfarliga varor som ska hanteras i varje rum, cistern etc.
- f) Utredning om risker. Genom att tillämpa och hänvisa till standarder och anvisningar kan utredningens genomförande och omfattning förenklas (Cisternanvisningar III och SGA 2013).
- g) Klassningsplan med tillhörande dokumentation enligt SRVFS 2004:7.
- h) Uppgifter om föreståndare som visar kontaktuppgifter och förordnande från tillståndshavaren (detta kan redovisas vid senare tillfälle, t.ex. vid avsyning).
- i) Underskrift av behörig företrädare, t.ex. firmatecknare, hos det företag som avser driva anläggningen.

Kontrollista för granskning av ett tillståndsgörande

- Är minsta tillåtna avstånd uppfyllda?
- Är lossningsplatsen utformad så att tankfordonet lätt kan köra därifrån, t.ex. utan att backa?
- Står anläggningen skyddad mot påkörning?
- Är anläggningen skyddad mot fallande föremål?
- Finns inhägnader?
Anm. 2 meter högt stängsel placerat 2 meter från anläggningsdelar är vanligtvis tillräckligt.
- Är ventilationen tillfredsställande?
- Mynnar säkerhetsventilens utblås utomhus och på lämplig plats?
Anm. Utsläppt gas får t.ex. inte komma in genom ventilationssystemet.
- Finns klassningsplaner med tillhörande dokumentation enligt SRVFS 2004:7?
Anm. Klassningsplan utformas i regel efter SEK Svensk Elstandards Handbok 426 "Klassning av explosionsfarliga områden".
- Finns instruktioner för driftsättning av anläggningen samlade och på svenska?¹
- Finns instruktioner för driften av anläggningen samlade och på svenska?¹
- Finns instruktioner för underhåll av anläggningen samlade och på svenska?¹
- Har föreståndare utsetts?¹
- Har föreståndaren tillräcklig kompetens?¹
- Finns förordnande från tillståndshavaren till föreståndaren?¹

Beslut om tillstånd för hantering av gasol

Uppfyller gasolanläggningen kraven för sökanden tillstånd av kommunen. Ett tillståndsbeslut med stöd av lagen om brandfarliga och explosiva varor kan utformas enligt följande.

Beslutet

Här preciseras nämndens beslut:

- Beslutets omfattning, dvs. verksamhetens hantering av brandfarliga varor.
- Vilken hantering tillståndet avser, t.ex. förvaring, flaskfyllning, försäljning.
- Eventuella villkor, t.ex. tidsstyrning av gasolleveranser (krav i lag, förordning eller föreskrifter ska inte villkoras i tillståndet).
- Villkor om att anläggningen ska avsynas innan den fylls med gasol (om detta bedöms nödvändigt).
- Tillståndets giltighetstid (vanligtvis i storleksordningen 10 år).

Ärendet

Här beskrivs hanteringen, användningen, förvaringen, mängder.

Skäl för beslutet

Beslutet motiveras med hänvisningar till de författningar som använts vid granskningen. Om beslutet helt eller delvis går sökanden emot ska man noga hänvisa till de paragrafer som legat till grund för beslutet.

Villkor om avsyning

I beslutet kan kommunen skriva in ett villkor om att anläggningen ska avsynas innan den fylls med gasol. Avsyning är i de flesta fall att rekommendera för denna typ av anläggningar. Exempel på när avsyning kan vara överflödigt är en befintlig anläggning där tillståndet gått ut och som nyligen tillsynats.

Sökanden upplyses här om att han eller hon ska kontakta kommunen när anläggningen är färdigställd och klar för avsyning.

Kommunen avsynar, skriver protokoll från avsyningen och beslutar sedan skriftligt om att anläggningen får fyllas med gasol, vanligen med villkor om att respunkter först ska vara åtgärdade och redovisade.

¹ Dessa krav är ibland svåra att uppfylla redan när tillstånd söks. De kan då med fördel vänta till ett senare tillfälle, t.ex. vid avsyning, vilket då kan skrivas in

som information i tillståndet.

Kontrolllista för avsyning eller tillsyn

- Är den allmänna ordningen på anläggningen tillfredsställande?
- Är minsta tillåtna avstånd uppfyllda?
- Är lossningsplatsen utformad så att tankfordonet lätt kan köra därifrån, t.ex. utan att backa?
- Är lossningsplatsen tillfredsställande avskild från annan verksamhet?
- Står cisternen på lutande, bärande och obrännbart underlag?
- Är cisternens mantelyta och ledningar inspekterbara runt om?
- Står anläggningen skyddad mot påkörning?
- Är anläggningen skyddad mot fallande föremål?
- Finns anslutning för potentialutjämning för tankfordonet?
- Finns inhägnader?
Anm. Minst två meter hög inhägnad minst två meter från de inhägnade anläggningsdelarna är vanligtvis tillräckligt.
- Är dörrar och grindar låsbara?
- Är ventiler skyddade mot obehörigt öppnande?
Anm. Ventiler som är åtkomliga ska vara låsta, blindflänsade e.d.
- Är brännbart material skilt från cisternen så att det vid brand inte kan skada den?
- Är ventilationen tillfredsställande?
- Är gasolcisternen och rörledningar i klass A och B godkända av ackrediterat organ vid första kontroll eller återkommande kontroll, alternativt CE-märkta som ett aggregat enligt tryckkärlsdirektivet, PED (detta ska tydligt framgå i försäkran om överensstämmelse)?
Anm. Kraven finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter AFS 2016:1 och AFS 2017:3. Ledningar som inte kontrolleras av ackrediterat organ ska också kunna visas vara täta genom dokumenterad täthetskontroll.
- Har rörledningar och slangar betryggande säkerhet mot yttre påverkan och inre övertryck?
- Är rörledningar och slangar av brandhärdigt material?
- Är gasledning i mark skyddad mot korrosion (genom materialval eller andra åtgärder)?

- Är gasledning i mark utmärkt i terrängen (med skyltar eller märkband)?
- Har gasledning i mark tillräckligt täckningsdjup (vanligtvis 1 m)?
- Har säkerhetsventiler utlopp utomhus på lämplig plats och minst 3 m över arbetsplan?
Anm. Utsläppt gas får t.ex. inte komma in i ventilationssystem.
- Är säkerhetsventilers utlopp skyddade mot regn och snö?
- Är gasapparat CE-märkt eller systemgranskad enligt Energigasnormerna, EGN?
- Är installationer utomhus avsedda för eller på annat sätt skyddade mot utomhustemperaturer (-40 °C)?
- Är klassningsplanerna aktuella?
Anm. Klassningsplanen görs i regel efter SEK Handbok 426.
- Visar protokoll från elbesiktning att elinstallationerna i klassade områden är i rätt utförande och rätt installerade?
- Är kontrollen gjord av person med tillräcklig kompetens?
Anm. Vid tillsyn görs kontroll av kompetent person endast då tillsynsmyndigheten har skäl att anta att fel föreligger.
- Finns varningsskyltar och förbudsskyltar enligt föreskrifterna uppsatta på lämplig plats (t.ex. bredvid dörrar)?

Varningsskylt för brandfarlig vara samt förbudsskylt mot införande av öppen eld

- Är ledningar märkta?

Anm. Märkning enligt svensk standard SS 741 innebär orange färgsvep, faropiktogram (svart flamma), vit pil för strömningsriktning och texten GASOL (svarta bokstäver).

Rörledningsmärkning

- Är skyltar och märkningar på anläggningen som avser drift och skötsel på svenska?
- Finns instruktioner för drift och skötsel och är de på svenska?
- Har alla manometrar samma SI-enhet på huvudskalan?
- Finns instruktioner för återkommande kontroll av hela systemet vad avser kondition och täthet?
- Finns instruktioner för åtgärder vid brand och läckage?
- Finns rutiner för rapportering av tillbud och olyckor?
- Finns föreståndare (och eventuell ställföreträdare)?
- Har föreståndaren tillräcklig kompetens?
- Finns förordnande från tillståndshavaren till föreståndaren?
- Är föreståndarens kontaktuppgifter kända för räddningstjänsten?
- Har den personal som arbetar med gasolanläggningen tillräcklig kompetens?

Lag, förordning och föreskrifter

Kraven gällande gasolcisterner finns i:

- Lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor
- Förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor
- Sprängämnesinspektionens föreskrifter (SÄIFS 2000:4) om cisterner, gasklockor, bergrum och rörledningar med brandfarlig gas
- Räddningsverkets föreskrifter (SRVFS 2004:7) om explosionsfarlig miljövid hantering av brandfarliga gaser och vätskor
- Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2016:1) om tryckbärande anordningar
- Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2017:3) om användning och kontroll av trycksatta anordningar